कर्मेन्द्रियैः पञ्चभिरञ्चितोऽयं
प्राणो भवेत्प्राणमयस्तु कोशः।
येनात्मवानन्नमयोऽनुपूर्णः
प्रवर्ततेऽसौ सकलक्रियासु ॥ १६५ ॥

karmendriyaiḥ pañcabhir añcito 'yaṁ
prāṇo bhavet prāṇamayas tu kośaḥ
yenātmavān annamayo 'nupūrṇaḥ
pravartate 'sau sakala-kriyāsu

नैवात्मापि प्राणमयो वायुविकारो
गन्ताऽऽगन्ता वायुवदन्तर्बहिरेषः।
यस्मात्किञ्चित्क्वापि न वेत्तीष्टमनिष्टं
स्वं वान्यं वा किञ्चन नित्यं परतन्त्रः ॥ १६६ ॥

naivātmāpi prāṇamayo vāyu-vikāro
gantā 'gantā vāyuvad antar-bahir eṣaḥ
yasmāt kiñcit kvāpi na vettīṣṭam aniṣṭaṁ
svaṁ vānyaṁ vā kiñcana nityaṁ para-tantraḥ

ज्ञानेन्द्रियाणि च मनश्च मनोमयः स्यात्
कोशो ममाहमिति वस्तुविकल्पहेतुः।
संज्ञादिभेदकलनाकलितो बलीयां
स्तत्पूर्वकोशमभिपूर्य विजृम्भते यः ॥ १६७ ॥

jñānendriyāṇi ca manaś ca manomayaḥ syāt
kośo mamāham iti vastu-vikalpa-hetuḥ
sañjñādi-bheda-kalanākalito balīyāṁ
tat-pūrva-kośam abhipūrya vijṛmbhate yaḥ

मनोमयो नापि भवेत्परात्मा
ह्याद्यन्तवत्त्वात्परिणामिभावात्।
दुःखात्मकत्वाद्विषयत्वहेतोः
द्रष्टा हि दृश्यात्मतया न दृष्टः ॥ १८३ ॥

manomayo nāpi bhavet parātmā
hy ādyantavattvāt pariṇāmi-bhāvāt
duḥkhātmakatvād viṣayatva-hetoḥ
draṣṭā hi dṛśyātmatayā na dṛṣṭaḥ

बुद्धिर्बुद्धीन्द्रियैः सार्धं सवृत्तिः कर्तृलक्षणः ।
विज्ञानमयकोशः स्यात्पुंसः संसारकारणम् ॥ १८४ ॥

buddhir buddhīndriyaiḥ sārdhaṁ
savṛttiḥ kartṛ-lakṣaṇaḥ
vijñānamaya-kośaḥ syāt
puṁsaḥ saṁsāra-kāraṇam

अनुव्रजच्चित्प्रतिबिम्बशक्तिः
विज्ञानसंज्ञः प्रकृतेर्विकारः ।
ज्ञानक्रियावानहमित्यजस्त्रं
देहेन्द्रियादिष्वभिमन्यते भृशम् ॥ १८५ ॥

anuvrajac cit-pratibimba-śaktiḥ
vijñāna-sañjñaḥ prakṛter vikāraḥ
jñāna-kriyāvān aham ity ajasraṁ
dehendriyādiṣv abhimanyate bhṛśam

अनादिकालोऽयमहंस्वभावो
जीवः समस्तव्यवहारवोढा ।
करोति कर्माण्यपि पूर्ववासनः
पुण्यान्यपुण्यानि च तत्फलानि ॥ १८६ ॥

anādikālo 'yam ahaṁ svabhāvo
jīvaḥ samasta-vyavahāra-voḍhā
karoti karmāṇy api pūrva-vāsanaḥ
puṇyāny apuṇyāni ca tat-phalāni

भुङ्क्ते विचित्रास्वपि योनिषु व्रजन्
आयाति निर्यात्यध ऊर्ध्वमेषः ।
अस्यैव विज्ञानमयस्य जाग्रत्
स्वप्नाद्यवस्थाः सुखदुःखभोगः ॥ १८७ ॥

bhuṅkte vicitrāsv api yoniṣu vrajan
āyāti niryāty adha ūrdhvam eṣaḥ
asyaiva vijñānamayasya jāgrat-
svapnādy-avasthāḥ sukha-duḥkha-bhogaḥ

अतो नायं परात्मा स्याद्विज्ञानमयशब्दभाक् ।
विकारित्वाज्जडत्वाच्च परिच्छिन्नत्वहेतुतः ।
दृश्यत्वाद्व्यभिचारित्वान्नानित्यो नित्य इष्यते ॥ २०६ ॥

ato nāyaṁ parātmā syād vijñānamaya-śabdabhāk
vikāritvāj jaḍatvāc ca paricchinnatva-hetutaḥ
dṛśyatvād vyabhicāritvān nānityo nitya iṣyate

आनन्दप्रतिबिम्बचुम्बिततनुर्वृत्तिस्तमोजृम्भिता
स्यादानन्दमयः प्रियादिगुणकः स्वेष्टार्थलाभोदयः ।

ānanda-pratibimba-cumbita-tanur
vṛttis tamo-jṛmbhitā
syād ānandamayaḥ priyādi-guṇakaḥ
sveṣṭārtha-lābhodayaḥ

पुण्यस्यानुभवे विभाति कृतिनामानन्दरूपः स्वयं
सर्वो नन्दति यत्र साधु तनुभृन्मात्रः प्रयत्नं विना
॥ २०७ ॥

puṇyasyānubhave vibhāti
kṛtinām ānandarūpaḥ svayaṁ
sarvo nandati yatra sādhu
tanubhṛn mātraḥ prayatnaṁ vinā

आनन्दमयकोशस्य सुषुप्तौ स्फूर्तिरुत्कटा ।
स्वप्नजागरयोरीषदिष्टसंदर्शनादिना ॥ २०८ ॥

ānandamaya-kośasya suṣuptau sphūrtir utkaṭā
svapna-jāgarayor īṣad iṣṭa-sandarśanādinā

नैवायमानन्दमयः परात्मा
सोपाधिकत्वात्प्रकृतेर्विकारात् ।
कार्यत्वहेतोः सुकृतक्रियायाः
विकारसंघातसमाहितत्वात् ॥ २०९ ॥

naivāyam ānandamayaḥ parātmā
sopādhikatvāt prakṛter vikārāt
kāryatva-hetoḥ sukṛta-kriyāyāḥ
vikāra-saṅghāta-samāhitatvāt

पञ्चानामपि कोशानां निषेधे युक्तितः श्रुतेः ।
तन्निषेधावधि साक्षी बोधरूपोऽवशिष्यते ॥ २१० ॥

pañcānām api kośānāṁ
niṣedhe yuktitaḥ śruteḥ
tan niṣedhāvadhi sākṣī
bodharūpo 'vaśiṣyate

योऽयमात्मा स्वयंज्योतिः पञ्चकोशविलक्षणः ।
अवस्थात्रयसाक्षी सन्निर्विकारो निरञ्जनः ।
सदानन्दः स विज्ञेयः स्वात्मत्वेन विपश्चिता
॥ २११ ॥

yo'yam ātmā svayaṁ-jyotiḥ pañcakośa-vilakṣaṇaḥ
avasthā-traya-sākṣī san nirvikāro nirañjanaḥ
sadānandaḥ sa vijñeyaḥ svātmatvena vipaścitā

मिथ्यात्वेन निषिद्धेषु कोशेष्वेतेषु पञ्चसु ।
सर्वाभावं विना किञ्चिन्न पश्याम्यत्र हे गुरो ।
विज्ञेयं किमु वस्त्वस्ति स्वात्मनाऽऽत्मविपश्चिता
॥ २१२ ॥

mithyātvena niṣiddheṣu
  kośeṣv eteṣu pañcasu
sarvābhāvaṁ vinā kiñcin
  na paśyāmy atra he guro
vijñeyaṁ kimu vastvasti
  svātmanā 'tma-vipaścitā

सत्यमुक्तं त्वया विद्वन्निपुणोऽसि विचारणे ।
अहमादिविकारास्ते तदभावोऽयमप्यनु ॥ २१३ ॥

satya-muktaṁ tvayā vidvan
nipuṇo 'si vicāraṇe
aham-ādi-vikārās te
tad-abhāvo 'yam apy anu

सर्वे येनानुभूयन्ते यः स्वयं नानुभूयते ।
तमात्मानं वेदितारं विद्धि बुद्ध्या सुसूक्ष्मया ॥ २१४ ॥

sarve yenānubhūyante
yaḥ svayaṁ nānubhūyate
tam ātmānaṁ veditāraṁ
viddhi buddhyā susūkṣmayā